

**НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
„ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ”
УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК**

ВАКУЛЕНКО Людмила Леонідівна

УДК 339.562:346:338.24:339.9:339.16:631.1(477)

**МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІМПОРТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ
ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНУ**

08.07.02 – економіка сільського господарства і АПК

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2006

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному аграрному університеті Кабінету Міністрів України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Гудзинський Олексій Дмитрович,
Національний аграрний університет,
професор кафедри менеджменту
імені професора Й.С.Завадського

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Михайлова Любов Іванівна,
Сумський національний аграрний університет,
завідувач кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності,
проректор з наукової роботи

кандидат економічних наук, професор,
Дмитрук Борис Пахомович,
Уманський державний аграрний університет,
професор кафедри економіки, завідувач кафедри
менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

Провідна установа: Державний вищий навчальний заклад
„Державний агроєкологічний університет”
Міністерства аграрної політики України,
м. Житомир

Захист відбудеться „31” жовтня 2006 р. о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д
26.350.01 у Національному науковому центрі „Інститут аграрної економіки” УААН за адресою:
03680, м. Київ-МСП, вул. Героїв Оборони, 10, 3-й поверх, конференц-зал, кім. 317.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного наукового центру „Інститут
аграрної економіки” Української академії аграрних наук за адресою: 03680, м. Київ-МСП вул.
Героїв Оборони, 10, 2-й поверх, к. 212.

Автореферат розісланий „13” вересня 2006 р.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради,

кандидат економічних наук

Пулім В.А.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах формування і освоєння ринкового середовища адекватно розвивається система державного регулювання експорту та імпорту сільськогосподарської продукції. Вхід України в СОТ та глобалізація світової економіки підсилюють необхідність регулювання експортно-імпортних процесів. Постійна ситуаційна нестабільність на світовому продовольчому ринку потребує розробки і використання механізмів адаптованих до кон'юктурних змін у зовнішньому світовому середовищі. Особливо потребують вдосконалення діючі механізми та інструменти державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції. Це обумовлено перш за все необхідністю забезпечення інтересів держави, конкретного виробника в системі зовнішньоекономічної діяльності України.

Розв'язанню цієї задачі присвячені наукові дослідження багатьох вчених в Україні та за рубежом, а саме: І.Р.Бондара, В.І.Власова, В.Є.Власюк, Д.М.Гладких, І.В.Горбенко, В.І.Губенка, О.Д.Гудзинського, А.М.Гуменюк, Б.П.Дмитрука, Т.В.Драги, В.В.Зіновчука, О.Г.Івченко, А.М.Кандиби, С.М.Кваші, Н.В.Коваленка, Б.А.Кормич, Н.П.Литвиненко, Ю.В.Макогон, О.В.Мартинюк, Н.М.Міщенко, Л.І.Михайлової, О.Ю.Оболенського, Н.І.Патики, О.П.Рябченка, П.Т.Саблука, В.К.Савчука, О.В.Савчука, В.М.Скупого, В.П.Тітаренко, В.В.Юрчишина, А.І.Яворського та інших науковців.

Вченими недостатньо досліджено як в теоретико-методологічному так і у практичному плані регулювання імпортової діяльності АПК України, не розроблено удосконаленого механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції, як системи. Не завжди враховувалася специфіка розвитку економіки в аграрному секторі та можливі наслідки від незбалансованості механізмів державного протекціонізму і лібералізму в системі регулювання імпорту продукції сільського господарства. Більшість науковців проблему державного регулювання розглядають через призму формування механізмів регулювання зовнішньоекономічної діяльності в цілому і в основному експортних процесів.

Таким чином, виникла об'єктивна необхідність проведення досліджень як емпіричного, так і теоретико-методологічного плану, що вказує на актуальність наукової теми та її народногосподарське значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами; планами, темами. Обраний напрям досліджень пов'язаний з тематикою наукової роботи кафедри менеджменту імені професора Й.С.Завадського НАУ „Розробка організаційно-економічних та технологічних аспектів наукового менеджменту і маркетингу в АПК” (номер державної реєстрації 0101U003739).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування та розробка теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну як системи.

Для досягнення мети поставлені такі завдання:

- узагальнити тенденції еволюції розвитку теорій і методологій регулювання експортно-імпортних процесів відповідних історичних періодів з виділенням ситуацій, задач, проблем;
- уточнити визначення сутності механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в умовах глобалізації економіки;
- визначити класифікаційні аспекти в теорії державного регулювання імпорту;
- розвинути підходи, методики для державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції як систем з усіма їх складовими;
- обґрунтувати економічні ефекти в державному регулюванні імпорту;
- удосконалити механізм державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції як систему та її складову – організаційно-економічний і правовий механізми;
- запропонувати організаційну структуру, орган, що відігравав би роль інтегратора для удосконалення державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну;

Об'єктом дослідження є механізм державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти формування механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну.

Методи дослідження. Теоретичною основою дослідження є сучасна економічна теорія, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, в яких досліджувалися проблеми зовнішньоекономічної діяльності АПК, державного регулювання аграрного сектору, стан та розвиток експортно-імпортних операцій сільськогосподарською продукцією в Україні. Методологічну базу дисертаційної роботи становлять результати дослідження теорій міжнародної торгівлі.

У процесі дослідження використані такі методи економічних досліджень: логічно-історичний – при вивченні об'єктивної необхідності державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції; індуктивний і дедуктивний – при визначенні суті механізму державного регулювання імпорту як системи; метод соціально-економічного експерименту, метод зовнішньоекономічного експерименту, метод імпортного експерименту, кількісні (спеціальні) методи, а саме статистичні – при дослідженні сучасного стану організаційно-економічного механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції; загальнонауковий метод пізнання (економічних процесів)

– при вивченні правового та організаційно-економічного механізму державного регулювання імпорту.

Інформаційною базою дисертаційного дослідження були матеріали державних органів законодавчої та виконавчої влади, статистичні дані та аналітична інформація наукових закладів та державних органів управління. Використано різноманітні наукові та літературні джерела, а також інша наукова інформація, яка має форму недрукованої продукції та розміщена в світовій мережі INTERNET.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

вперше:

– сформована система заходів з удосконалення регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну яка ґрунтується на основних положеннях теорій міжнародної торгівлі та теоретичних підходів оцінених із застосуванням логічно-історичного методу в ув'язці з розвитком міждержавних економічних відносин; ситуацій, задач і проблем відповідних історичних періодів, що визначали механізми регулювання експортно-імпортних процесів; орієнтується на існуючі принципи за якими розвивається теорія;

– обґрунтовано необхідність створення Державного сільськогосподарського багатофункціонального об'єднаного асоціативу (ДСБООА (або Держбас), в якому поєднують свою діяльність всі учасники процесу організації кооперативів, представники з інших країн світу, як виключно сільськогосподарські виробники; представляв би внутрішній ринок України на зовнішньому аграрному ринку, що підвищило б ефективність державного регулювання імпорту аграрної продукції; при розробці врахована діяльність існуючих органів державного управління;

отримали подальший розвиток:

– трактування терміну „механізм державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну”, під яким слід розуміти систему форм, методів, інструментів організаційно-економічного, законодавчого, виконавчого та судового напрямів, за допомогою яких держава забезпечить оптимізацію високодиференційованого асортименту імпорту іноземних товарів-аналогів, що надходять на внутрішній ринок України;

– підхід щодо оцінки основних особливостей формування механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну як системи, що включає процеси: інтернаціоналізацію, лібералізацію, транснаціоналізацію, конкурентоспроможність, інтеграцію, використання досягнень НТП; базується на ситуацію, що склалась в Україні;

– „метод імпортного експерименту”, як результат конкретного явища – імпорту, з усіма його складовими, застосуванням прикладних розробок в поєднанні з економічним дослідженням; орієнтується на існуючий в теорії спеціальний „метод соціально-економічного експерименту” та

„метод зовнішньоекономічного експерименту”»; покладено в основу удосконалення механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції;

– методологічний підхід до формування механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції як системи, яка включає раціональні норми споживання на душу населення, рівень насиченості внутрішньодержавного продовольчого ринку, визначення потреби в імпорті основної сільськогосподарської продукції з урахуванням темпів вітчизняного виробництва 2, 4, 6, 10%, орієнтуючись на прогнози виробництва;

удосконалено:

– методику оцінки державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції від введення ввізного мита, із запропонованою назвою, „ефекту перерозподілу надприбутку”, що виникає внаслідок перерозподілу надприбутків іноземних виробників від збільшення ціни після впровадження імпортного мита країною-імпортером до її державного бюджету; базується на існуючі в теорії ефекти: доходів, переділу, захисту та споживання;

– класифікацію основних стадій формування системи механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в напрямі виділення чотирьох етапів із використанням нових назв та вперше запропонованим поділом на підетапи, що дозволило виявити як загальні, так і специфічні аспекти розвитку імпортних відносин та адекватні їм механізми державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції; базується на існуючі етапи розвитку зовнішньоекономічної діяльності, досліджувані вченими-економістами;

– „ефект бумерангу КоФЕ” як зворотньої реакції іноземних країн в результаті зниження рівня ставок імпортного мита на сільськогосподарську продукцію; орієнтується на існуючий в теорії короточасний фіскальний ефект;

– систему інформаційного забезпечення органів управління в напрямі формування потоків інформації, із вперше запропонованими назвами та систематизацією у класифікацію „Етапи інформування про факти зростання імпорту”, поділом на 2 етапи („рівень А”, „рівень Б”) і 4 підетапи („А.1”, „А.2”, „Б.1”, „Б.2”), що дозволяє визначити міру відповідальності і правовий аспект повноважень суб’єктів експортно-імпортних процесів на базі сформованої в державі системи інформатизації зовнішньоекономічної діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення дисертації можуть бути впроваджені в роботу державних органів управління та в господарську практику.

Результати дослідження використано при підготовці матеріалів по деяких аспектах Загальнодержавної комплексної програми підтримки та розвитку українського села „ДАР України”, проектів постанов КМУ „Деякі питання Аграрного фонду” та „Про затвердження Порядку проведення конкурсу на визначення Державного агента із забезпечення експорту та імпорту зерна і

продуктів його переробки за міжнародними договорами”. Результати дисертаційної роботи впроваджено у навчальному процесі на кафедрі менеджменту імені професора Й.С.Завадського НАУ та використані при викладанні курсу „Стратегічне управління підприємствами”.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є завершеною роботою автора. Наведені в дисертаційній роботі наукові результати, що виносяться на захист, отримані дисертантом особисто. Наукові статті написані здобувачем одноосібно. З праць опублікованих у співавторстві використані лише власні розробки автора.

Апробація результатів дисертації. Теоретичні та практичні положення даного дисертаційного дослідження доповідались та обговорювались на Міжнародному семінарі Літньої школи Спільного Європейського проекту “SusFood” (“Sustainable Food Chain Management for Ukraine”) (м. Біла Церква, БДАУ, 8-10 вересня 2003 р.); на Міжнародній науково-практичній конференції „Реформування вищої аграрної освіти: на шляху до Європейської інтеграції” (м. Біла Церква, БДАУ, 10-11 вересня 2003 р.); на науково-практичній конференції „Динаміка наукових досліджень в контексті створення єдиного економічного простору країн СНД – 2003” (м. Біла Церква, БДАУ, 3-7 листопада 2003 р.); в Програмі сприяння Парламенту України (Parliamentary Development Project) „Помічник Голови Комітету Верховної Ради України 2004” (м. Київ, 9 грудня 2003 р.); на Міжнародній науково-практичній конференції „Концептуальні підходи до підготовки спеціалістів з обліку і аудиту в сучасних умовах України” (м. Харків, ХІБМ, 19 березня 2004 р.); на IV Всеукраїнській науково-практичній конференції „Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі” (м. Кривий Ріг, НМетАУ, 08-09 квітня 2004 р.); на Міжнародній науково-практичній конференції „Глобальні та національні проблеми в аграрній економіці України” (м. Луганськ, ЛНАУ, 18-19 травня 2004 р.); на Міжнародній науково-практичній конференції „АПК в умовах активізації інтеграційних процесів: стан, проблеми, перспективи” (м. Кам’янець-Подільський, ПДАТА, 20-21 травня 2004 р.); на Міжнародній науково-практичній конференції „Формування конкурентоздатності підприємств АПК в умовах ринкової трансформації економіки” (м. Полтава, ПДАА, 2-4 червня 2004 р.); на Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених, магістрів і студентів, присвяченої 140-річчю з дня народження М.І.Туган-Барановського та 75-річчю економічного факультету Харківського НАУ ім. В.В.Докучаєва „Сталий розвиток аграрного сектора економіки” (м. Харків, ХНАУ, 10-11 червня 2004 р.); на Міжнародній науково-практичній конференції „Соціально-економічні проблеми села в пореформений період” (м. Миколаїв, Миколаївський ДАУ, 22-24 вересня 2004 р.), на Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченої 75-річчю економічного факультету Харківського національного університету ім. В.В.Докучаєва „Ринкові трансформації та розвиток продуктивних сил аграрного сектора” (м. Харків, ХНАУ, 5-6 жовтня 2004 р.); на науково-практичній конференції молодих вчених, докторантів, аспірантів „Наукові

пошуки молоді на початку XXI століття” (м. Біла Церква, БДАУ, 11-13 травня 2004 р.); на Міжнародній науково-практичній конференції „Трансформаційні процеси в економіці держави та регіонів” (м. Запоріжжя, Запорізький ДУ, 7-9 жовтня 2004 р.); на Всеукраїнській науковій конференції „Проблеми організації і управління економікою регіону в умовах самоврядування” (м. Івано-Франківськ, Прикарпатський університет ім. Василя Стефаника, 7-9 жовтня 2004 р.); на Міжнародній науково-практичній конференції „Науковий потенціал світу 2004” (м. Дніпропетровськ, 1-15 листопада 2004 р.); на Міжвузівській „Науково-теоретичній конференції професорсько-викладацького, аспірантського складу та науковців за підсумками науково-дослідної роботи 2004 року” (м. Кам’янець-Подільський, ПДАТУ, 15-16 березня 2005 р.); в парламентському слуханні „Стан і перспективи євроінтеграції України та її участі у формуванні Єдиного економічного простору” (м. Київ, Верховна Рада України, 22 червня 2005 р.); у „Сьомих річних зборах Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників (м. Київ, ННЦ „Інститут аграрної економіки” УААН, 9-10 листопада 2005 р.); на Всеукраїнській науковій конференції „Регіональні аспекти організації і управління фінансовими ресурсами” (м. Івано-Франківськ, Прикарпатський університет ім. Василя Стефаника, 11 листопада 2005 р.); в парламентському слуханні „Співробітництво України та Німеччини” (м. Київ, Верховна Рада України, 16 листопада 2005 р.); на засіданнях кафедри менеджменту ім. професора Й.С.Завадського Національного аграрного університету у 2004-2006 роках.

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано шістнадцять наукових праць вісім з яких – статті у наукових фахових виданнях обсягом 3,1 д.а., дві статті у наукових нефахових виданнях обсягом 0,5 д.а., шість матеріалів і тез науково-практичних конференцій обсягом 1,3 д.а, авторські свідоцтва № 14680 від 14.11.2005 р., № 17374 від 26.07.2006 р.

Обсяг і структура роботи. Основний зміст дисертаційної роботи викладено на 165 сторінках комп’ютерного тексту. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (308 найменувань), містить 35 таблиць, 55 рисунків, 47 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовані мета, задачі, об’єкт і предмет дослідження, відображено наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача й апробацію результатів дисертаційного дослідження та їх публікації.

У першому розділі „**Теоретичні основи механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції**” на основі узагальнення теоретичних положень у працях вітчизняних та зарубіжних учених розкривається сутність механізму державного регулювання

імпорту сільськогосподарської продукції на територію нашої держави як цілісної системи; досліджуються особливості розвитку зовнішньоекономічної діяльності АПК в умовах глобалізації економіки, а також їх вплив на формування регулювання державою імпортних процесів в аграрному секторі.

Систематизовано методологічні підходи теорій міжнародної торгівлі: класична теорія регулювання (саморегулювання), теорія неомеркантилізму, теорія абсолютних переваг тощо, за принципом як представлено на прикладі моделі „ціна-золото-потоки” в таблиці 1. Вони покладені в основу формування системи заходів по регулюванню імпорту сільськогосподарської продукції (табл. 1).

Таблиця 1

Генезис теорій міжнародної торгівлі та теоретичних підходів, їх оцінка та використання в сучасних умовах ринкової економіки України

Основні теорії міжнародної торгівлі	Період	Характеристика ситуації	Сутність теорій організації міжнародної торгівлі	Механізм державного регулювання імпорту згідно теорій	Можливість використання теорій та механізмів
Модель „ціна-золото-потоки”	XVIII (Д.Х'юма)	Відбувався процес розбалансованості між імпортом та експортом, що негативно впливало на розвиток економік взаємодіючих країн в системі зовнішньо-економічної діяльності. Імпорт перевищував експорт і як наслідок скорочення власного виробництва в країнах-імпортерів та звуження сфери виробничої діяльності	Розвиток експортно-імпортних операцій повинен здійснюватися на еквівалентній основі з використанням єдиного еквіваленту ціни золота, що сприяє врівноваженості експорту та імпорту	Механізми регулювання грошової бази та грошової маси	Використання теоретико-методологічних підходів для формування механізмів забезпечення конкурентоспроможності країни. Нами використана методологія формування результативного механізму державного регулювання імпорту на етапах розвитку

					експортно-імпортних процесів
--	--	--	--	--	------------------------------

Примітка: аналогічно оцінені й інші теорії міжнародної торгівлі та теоретичні підходи.

Представлено схематичне відображення необхідності в регулюванні державою імпорту сільськогосподарської продукції в Україну. Наслідками (вигодами та втратами) від введення імпортного мита на сільськогосподарські товари, що імпортуються до нашої країни є (систематизовано на основі літературних джерел з нашими доповненнями та уточненнями):

Вигоди:

– Вигоди держави – додаткові доходи в державному бюджеті, що обчислюють як добуток розміру імпорту даного товару до країни після введення мита та розміру самого мита.

– Вигоди, які отримують національні виробники передбачають додаткові доходи, що розраховуються як різниця між додатковим прибутком та додатковими витратами для виробництва додаткової кількості товару від введення імпортного мита.

– Вигоди які отримує держава від іноземних виробників від різниці, в ціні на аналогічний імпортований сільськогосподарський товар та після введення імпортного мита. Виходячи з цього, пропонуємо до групи перерозподільовальні ефекти окрім ефекту доходів та ефекту переділу приєднати ще один ефект, який назвемо *ефект перерозподілу надприбутку*, що виникає внаслідок перерозподілу надприбутків іноземних виробників від збільшення ціни після впровадження імпортного мита країною-імпортером до її державного бюджету.

Втрати:

– Чисті загальні втрати споживача ($Ч_{зв}$), тобто скорочення споживчого надлишку, вигоди від придбання даних товарів за ціною в умовах вільної торгівлі до введення на нього імпортного мита.

– Втрати споживчого надлишку є чистими втратами країни ($Ч_{вс} = В_{д}$)

– Втрати від виробництва додаткового обсягу сільськогосподарського товару після введення тарифу є економічними втратами держави ($D_{в} = В_{д}$).

– Втрати іноземних виробників, передбачають різницю в ціні на даний сільськогосподарський товар до і після введення тарифу, з одночасним зниженням внутрішнім його споживанням після

введення імпортного мита, тобто від різниці кількості внутрішнього споживання імпортного товару до введення тарифу та після його впровадження (рис. 1).

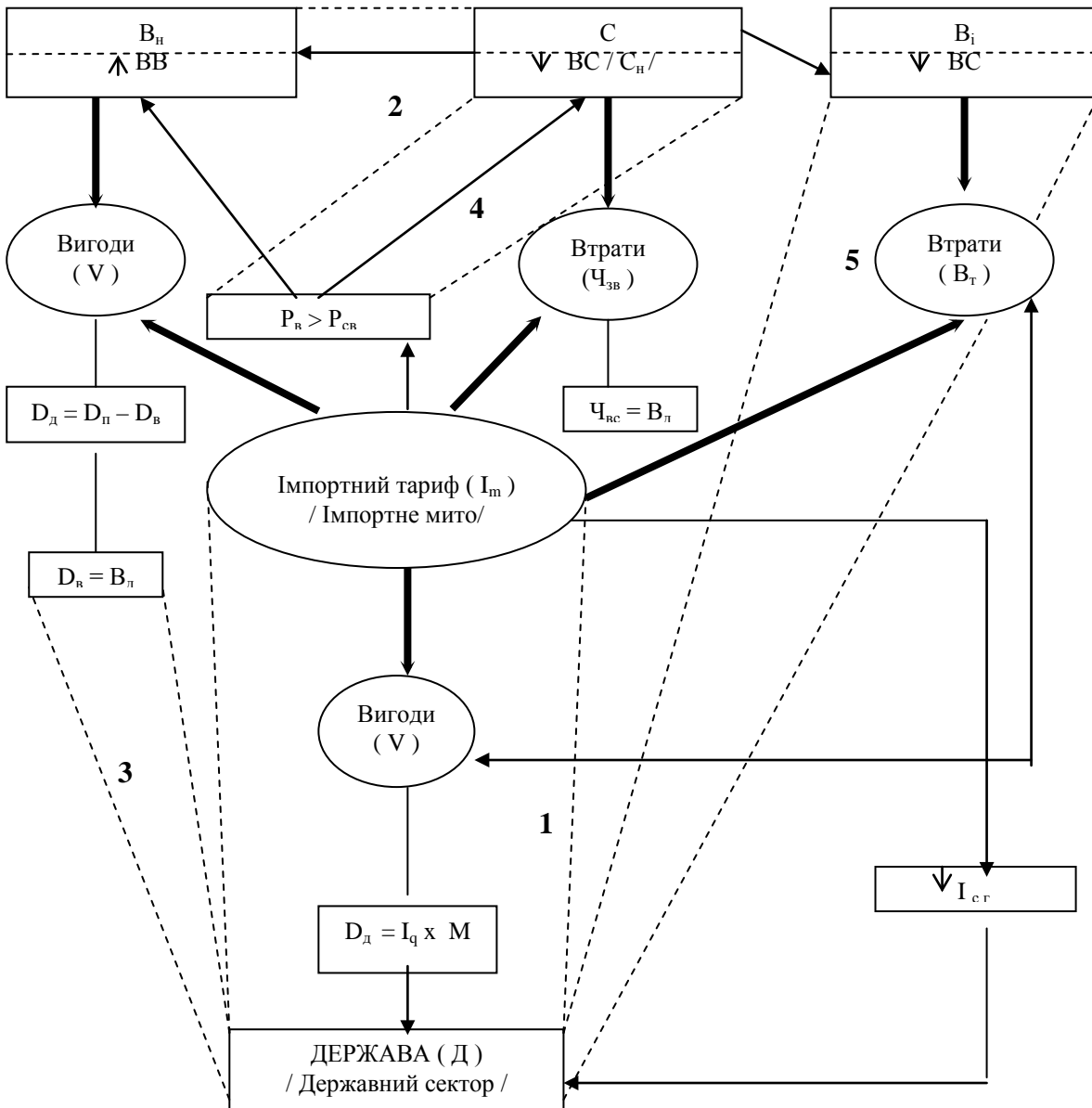

Рис. 1. Механізм державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції від введення ввізного мита та його наслідки:

1. – ефект доходів; 2. – ефект переділу; 3. – ефект захисту; 4. – ефект споживання; 5. – ефект перерозподілу надприбутку; V_n – національні виробники; C – споживачі; D – держава (державний сектор); $I_{c.g.}$ – імпорт сільськогосподарської продукції в Україну; V_i – іноземні виробники; $ВВ$ – внутрішнє виробництво; BC – внутрішнє споживання; C_n – споживчий надлишок; I_m – імпортний тариф (імпортне мито); P_v – внутрішня ціна; P_{cv} – світова ціна; V – вигоди; $Ч_{bc}$ – чисті загальні втрати споживачів; V_d – втрати держави; D_d – додатковий дохід; D_n – додатковий прибуток від введення імпортного тарифу; D_v – додаткові витрати на виробництво додаткової кількості товару; I_q – розмір імпорту після введення імпортного тарифу; M – розмір мита; V_t – втрати іноземних виробників.

В методологічному плані удосконалені підходи щодо розкриття сутності „ефекту перерозподілу надприбутку”, виділення класифікаційної групи та процедури дослідження від загального до конкретного.

Удосконалена класифікація основних етапів формування механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції як системи з використанням класифікації чотирьох основних стадій в напрямку змістовного наповнення названих етапів механізмами державного регулювання імпорту та недоліками в їх використанні (табл. 2).

Основні етапи формування системи механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну

Етапи механізму державного регулювання імпорту		Назва етапу	Характеристика етапу	Основні недоліки етапу
Етап	Період, роки			
1	2	3	4	5
Перший етап (1)	1991-1992	„стартовий період”	формування законодавчої бази даного механізму із врахуванням нової ситуації як незалежної держави	- законодавча база відставала від темпу розвитку імпортних процесів, що значно послабило контрольні функції держави - недостатня обґрунтованість економічних механізмів та нормативно-правових актів
Другий етап (2)	1993-1995	„крок до вільної торгівлі” або „передчасність лібералізації”	лібералізація (фритрейдерство) імпортної діяльності в економіці аграрного сектору	- різке послаблення механізму державного регулювання імпортних процесів - розбалансованість між механізмом державного протекціонізму в імпортних процесах та лібералізму - незахищеність національного виробника та різке зниження власного виробництва
Третій етап (3)	1996-1998	„стоп імпорту”	примінення імпортних обмежень для захисту національного виробника сільсько-	- порушення балансу між експортом та імпортом - втрата довіри інших країн до України через виробництво сільськогосподарської продукції

1		2		3		4	5
						господарської продукції	неконкурентоспроможної з іноземними товарами-аналогами
Четвертий етап (4)		з кінця 1998 до даного моменту		„шлях до СОТ”		процес адаптації механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції	- відсутність належного підходу до формування нормативної законодавчої бази - необґрунтованість економічного механізму через відсутність чітко розробленої програми розвитку АПК
Перший підетап (4.1)	Другий підетап (4.2)	з кінця 1998 до кінця 2004	початок 2005 до даного моменту	„кроки до Європи”	„напря (курс) на євро-інтегра- цію в оновленій Україні”		

Власна розробка.

Обґрунтовано підхід щодо оцінки особливостей на формування механізму державного регулювання імпорту досліджуваної продукції (табл. 3).

Таблиця 3

Система основних особливостей розвитку експортно-імпоротної діяльності АПК в умовах глобалізації економіки та їх вплив на формування механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україні

№ п/п	Особливість	Загальна характеристика ситуації	Позиція автора щодо впливу особливості на формування механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україні
1.	Інтернаціоналізація виробництва	Об'єднання ринків та виробництва держав	Стимулює розвиток імпоротної діяльності АПК. Позитивний вплив для створення механізму державного регулювання імпорту
...

Примітка: в дисертаційній роботі аналогічно оцінені й інші досліджувані основні особливості розвитку експортно-імпоротної діяльності АПК.

У другому розділі – „Оцінка практики формування та використання механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції” – досліджена практика формування та використання механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україні. Дано оцінку сучасному стану, тенденціям та розвитку імпорту, досліджено правовий механізм державного регулювання її ввезення.

В оцінці практики формування та використання механізму державного регулювання імпорту визначено та представлено географію поставок на прикладі живих тварин, частку з СНД, Європи, Азії, Африки та Америки в загальній кількості ввезень живих тварин за січень-грудень 2004 року у ваговій, кількісній та вартісній формах, досліджено та проаналізовано стан і динаміку розвитку імпорту, встановлено структуру та тенденції розвитку поставок, визначено структуру та тенденцію питомої ваги товарів в загальному обсязі імпорту іноземної продукції (рис. 2).

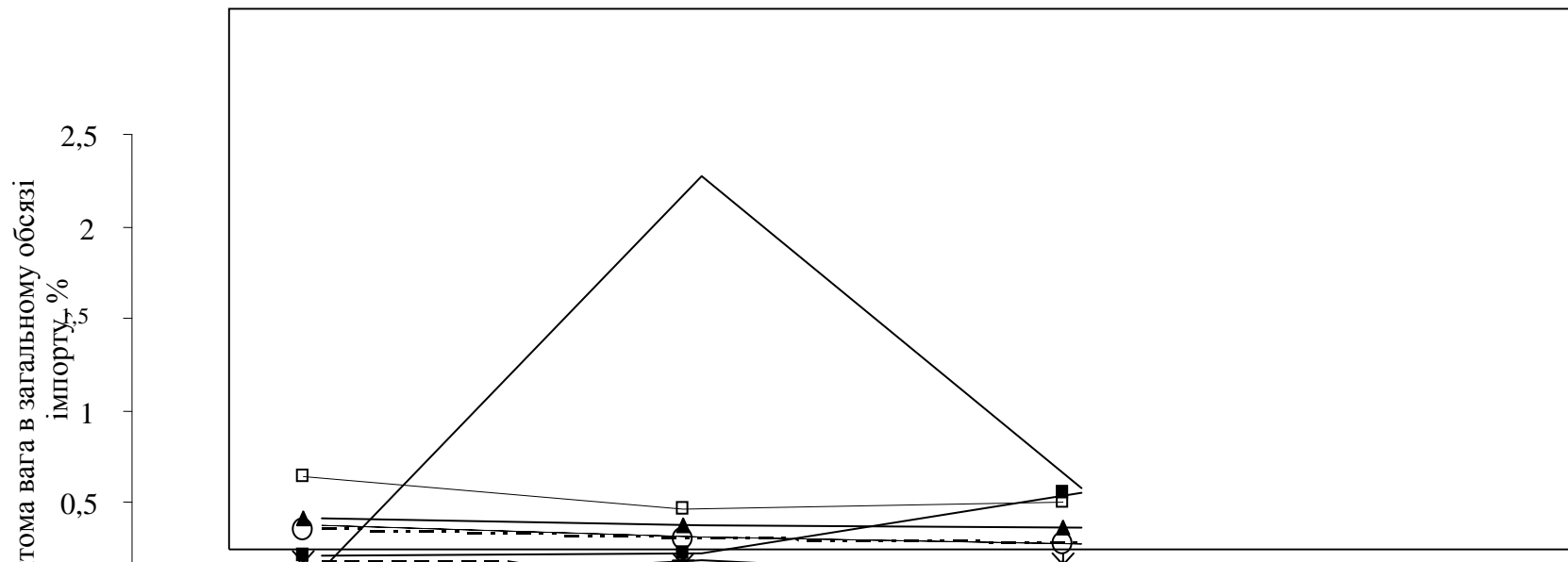

Рис. 2. Тенденція розвитку частки загальної ваги імпорту іноземної продукції в загальному обсязі імпорту іноземної продукції в Україну за

2002-2004 р.р.

—◇— 01 група УКТ ЗЕД	—■— 02 група УКТ ЗЕД	—▲— 03 група УКТ ЗЕД	—△— 04 група УКТ ЗЕД
- -○- 05 група УКТ ЗЕД	- -□- 06 група УКТ ЗЕД	- -✱- 07 група УКТ ЗЕД	- -— 08 група УКТ ЗЕД
- -○- 09 група УКТ ЗЕД	- -— 10 група УКТ ЗЕД	- -+ 11 група УКТ ЗЕД	- -✱- 12 група УКТ ЗЕД
- - - 13 група УКТ ЗЕД	- -×- 14 група УКТ ЗЕД	- -□- 14 група УКТ ЗЕД	

Роки

Досліджено правовий механізм державного регулювання імпорту (табл. 4).

Таблиця 4

Удосконалення правового механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну через дослідження автором основних законодавчо-нормативних актів

№ п/п	Період	Номер документу	Дата	Вид	Повна назва документу	Значення документу для ефективного використання в механізмах державного регулювання імпорту
1	2	3	4	5	6	7
I	1991-1992 р.р. „стартовий період”	959-ХІІ	16.04.1991	Закон України	„Про зовнішньо-економічну діяльність”	Даним Законом малось на меті запровадити державою правове регулювання й імпоротної діяльності агропромислового комплексу. Право на імпорт сільськогосподарських товарів, тобто закупки у іноземних суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності даних товарів з їх ввезенням на територію України протягом встановленого строку потрібних сільськогосподарських товарів надається імпоротною ліцензією (стаття 1)
		2097-ХІІ	05.02.1992	Закон України	„Про Єдиний митний тариф”	В даному Законі зазначається обкладання митом ввезених до нашої країни сільськогосподарських товарів та формування і застосування до них митного тарифу України. Даним Законом передбачаються методи визначення митної вартості сільськогосподарських товарів

Примітка: повне ослідження представлено в дисертаційній роботі.

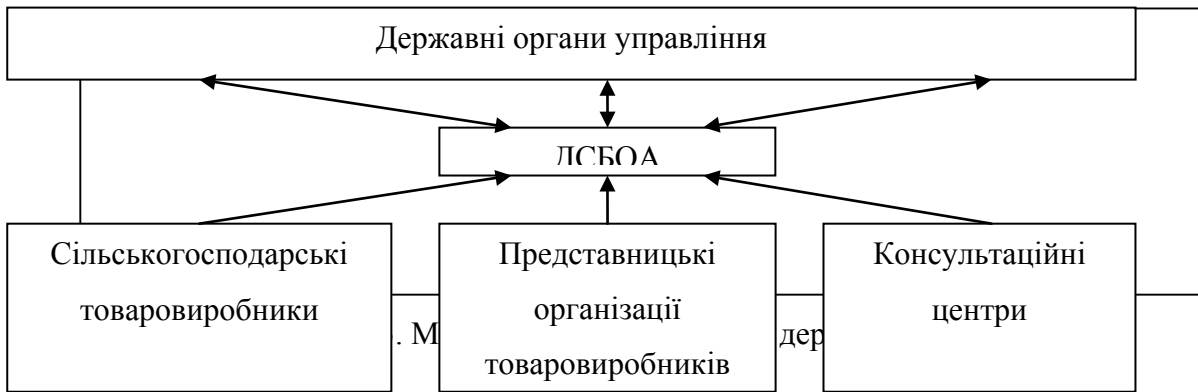
Для проведення емпіричних досліджень використано методологічний підхід удосконаленого нами „ефекту бумерангу КоФЕ”. Встановлено, що короткочасний фіскальний ефект від впровадження на всі види зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі імпортової, єдиної низької ставки ввізного мита на сільськогосподарську продукцію з часом зменшить масштаби зовнішньоторговельних відносин, як зворотної реакції іноземних країн, тобто матимемо ефект, який назвемо „*ефект бумерангу КоФЕ*”. Така обумовлена нами необхідність формування якісної зведено-аналітичної інформації щодо ситуації, яка складається на світовому ринку в системі зовнішньоекономічної діяльності, особливо по імпорту.

В правовому механізмі державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну, здійснення процесу інформування про факти його зростання, що заподіює значної шкоди чи загрожує заподіянням значної шкоди національному сільськогосподарському товаровиробнику для застосування відповідних заходів, ми пропонуємо здійснювати за *вдосконаленою* формою і класифікацією „Етапи інформування про факти зростання імпорту”, що можна поділити на 2 етапи – „рівень А”, „рівень Б” і 4 підетапи – „А.1”, „А.2” та „Б.1”, „Б.2”. „А.1” – відповідний орган виконавчої влади в Україні у випадку зростаючої тенденції обсягів імпорту сільськогосподарської продукції, інформують про це міністерство, „А.2” – міністерство збирає інформацію за власною ініціативою, „Б.1” – передбачає подання Кабінету Міністрів України, міністерством інформації, та (або) копії заяви, поданої конкретним виробником, „Б.2” – подання інформації міністерством членам Комісії щодо захисту національного товаровиробника від зростаючого імпорту даної продукції, та (або) заяви; базуючись при дослідженні на порядок інформування щодо демпінгового імпорту.

Для удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання імпорту пропонуємо використовувати економічний „*метод імпортного експерименту*”, що є новим поглядом для можливості удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну. Представлено розглядати імпортний експеримент як метод дослідження конкретного явища, в даному випадку імпорту з усіма його складовими, з застосуванням конкретних (в тому числі запозичених в інших державах) прикладних розробок в поєднанні з економічним дослідженням.

В організаційно-економічному механізмі державного регулювання імпорту зазначених товарів запропоновано створити *Державний сільськогосподарський багатofункціональний об'єднаний асоціатив (ДСБОА (або Держбас))* як окремий інститут роботи якого здійснювали б представники сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України із фінансуванням за рахунок державних коштів, підтримкою з боку інших органів державної влади; який займався б виключно процесом організації кооперативів, відповідно з врахуванням механізму державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності АПК України, в тому числі механізму державного регулювання

імпорту сільськогосподарської продукції; орієнтувався б на світовий досвід сільськогосподарського виробництва країн-членів СОТ; поєднав би в собі всіх учасників процесу організації кооперативів, що існують на сьогодні в Україні; представляв би внутрішній ринок нашої держави відповідно на зовнішньому аграрному ринку; визначав би необхідність імпорту, базуючись на потребу внутрішнього аграрного ринку в потребі сільськогосподарської продукції та інше (рис.3).

В третьому розділі – „Сучасні напрями удосконалення механізму регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україні” – пропонуються сучасні напрями удосконалення механізму імпорту сільськогосподарської продукції на територію нашої держави.

В дисертації проведено дослідження оцінки соціальних та економічних наслідків приєднання України до СОТ, виходячи з позицій держави та позиції автора. Розроблено методологічний підхід до формування механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції як системи, що включає: цілі, задачі, об’єкти, механізми, ресурсне та інформаційне забезпечення, методичний інструментарій. В дисертаційній роботі детально розкриті складові елементи названої системи.

Для визначення обсягу імпорту сільськогосподарської продукції в дисертаційній роботі розроблена методика в основу якої покладені:

- потреба населення в продуктах харчування згідно медичних норм споживання;
- фактичний обсяг виробництв сільськогосподарської продукції та на душу населення;
- можливий коефіцієнт приросту сільськогосподарської продукції власного виробництва;
- обсяг продукції, яка необхідна для задоволення потреб згідно медичних норм споживання та резерву;

– загальний обсяг імпорту сільськогосподарської продукції пропонуємо здійснювати за формулою (1):

$$Z_{oi} = Z_{pm} - Z_{ovv} \times K_{п} + Z_{op}, \quad (1)$$

де Z_{oi} – загальний обсяг імпорту;

$Z_{пм}$ – загальний обсяг потреб згідно медичних норм споживання;

$Z_{овв}$ – загальний обсяг власного виробництва сільськогосподарської

$Z_{овв}$ – загальний обсяг власного виробництва сільськогосподарської продукції;

$K_{п}$ – коефіцієнт приросту обсягу власного виробництва;

$Z_{ор}$ – загальний обсяг резерву.

Формула загального обсягу потреб згідно медичних норм споживання має такий вигляд (2):

$$Z_{пм} = (Z_{овв} \times K_{п}) + Z_{oi}, \quad (2)$$

де $Z_{пм}$ – загальний обсяг потреб згідно медичних норм споживання;

$Z_{овв}$ – загальний обсяг власного виробництва сільськогосподарської продукції;

$K_{п}$ – коефіцієнт приросту обсягу власного виробництва;

Z_{oi} – загальний обсяг імпорту.

В дисертації нами проведено дослідження прогнозу потреби в імпорті сільськогосподарської продукції на прикладі м'яса і м'ясопродуктів, молока та яєць (табл. 5).

Прогноз потреби в імпорті сільськогосподарської продукції

№ п/п	Продукція харчування	Раціональна норма споживання на душу населення	Фактичне виробництво у 2004 році	Кількість населення	Потреба в раціональній нормі споживання	Рівень насиченості ринку, коефіцієнт	Потреба в імпорті для насичення продовольчого ринку з коефіцієнтом 1,0	Потреба в імпорті з врахуванням темпів вітчизняного виробництва			
								При 2% приросту	При 4% приросту	При 6% приросту	При 10% приросту
1	М'ясо і м'ясопродукти	80 кг	1595,4 тис. тонн	46500 млн. чол	3720,0 тис. тонн	0,43	2124,6 тис. тонн	2092,7 тис. тонн	2060,8 тис. тонн	2028,9 тис. тонн	1965,1 тис. тонн
2	Молоко	370 кг	13,8 млн. тонн	46500 млн. чол	17,2 млн. тонн	0,80	3,4 млн. тонн	3,1 млн. тонн	2,9 млн. тонн	2,6 млн. тонн	2,0 млн. тонн
3	Яйця	283 шт	11955,0 млн. штук	46500 млн. чол	13159,5 млн. штук	0,91	1204,5 млн. штук	965,4 млн. штук	726,3 млн. штук	487,2 млн. штук	9,0 млн. штук

На основі представлених моделей визначені кількісні параметри обсягів імпорту для задоволення потреб населення України в продуктах харчування згідно раціональних норм споживання. При цьому вважаємо за необхідність враховувати економічну доцільність імпорту відповідного продукту в збалансованій єдності експортно-імпортних процесів. Загальна потреба в імпорті сільськогосподарської продукції може коригуватися на коефіцієнт виходячи із цільової спрямованості імпортних процесів по підвищенню в аграрному секторі України рівня розвитку конкуренції в плані посиленя стимулюючої функції серед виробників за зменшення витрат, зниження собівартості продукції та підвищення її якості, а в цілому – конкурентоспроможності та підвищенню рівня захисту споживача як головного носія влади на продовольчому ринку. Дослідження даного методологічного підходу представлено за прикладом макету таблиці 6.

Таблиця 6

Механізми державного регулювання експортно-імпортних процесів в системі ситуаційного управління зовнішньоекономічною діяльністю

№ п/п	Ситуації на ринку	Ціль імпорту сільськогосподарської продукції	Ціль державного регулювання	Механізми забезпечення	
				Стимулювання імпорту	Обмеження імпорту
1	Продовольчий ринок ненасичений	x	x	x	x
2	Продовольчий ринок насичений з коефіцієнтом 0,85-0,90	x	x	x	x
3	Продовольчий ринок насичений з коефіцієнтом 1 і більше. Діють монопольні ціни	x	x	x	x

Примітка: дослідження представлено в дисертаційній роботі.

В зв'язку з майбутнім входженням України в СОТ виникатимуть нові ситуації соціального та економічного характеру, які впливатимуть на механізми державного регулювання як експорту так і імпорту сільськогосподарської продукції. В дисертаційній роботі розглянуті основні напрямки СОТ щодо АПК та правова база для закінчення процедури завершення вступу до неї України. Дана оцінка позитивним і негативним сторонам від входження АПК у СОТ, виявлені переваги та ризики, проведено дослідження з позицій держави та автора. Розроблені методологічні підходи до адаптації організаційно-економічного та правового механізмів державного регулювання імпорту до умов

входження у СОТ. Запропоновані методологічні підходи до формування гнучкої системи механізмів лібералізації та державного регулювання експортно-імпортних операцій АПК. Представлено новий методичний підхід щодо технології формування правового механізму адекватного ситуаційним змінам у сфері зовнішньоекономічної діяльності на принципах упереджувальної дії. Удосконалено методологічний підхід щодо формування механізмів регулювання в основу якого покладено: можливі ситуації, маркетингові стратегії, цільова спрямованість, функції механізму регулювання, адаптовані механізми регулювання.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі представлено нове вирішення важливого науково-практичного завдання щодо розвинення теоретичних положень, обґрунтування та розробки методичних підходів і практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну як системи з усіма її складовими.

1. Досліджено і встановлено зв'язок між теоріями міжнародної торгівлі та сучасною зовнішньоторговельною діяльністю щодо імпортних операцій продукцією сільського господарства, а саме державного протекціонізму, що дало можливість підвищити рівень обґрунтованості методологічних підходів до формування результативного механізму державного імпорту сільськогосподарської продукції в Україну, визначення якого отримало подальший розвиток.

2. На основі класифікаційних ознак виділені стадії формування системи механізму державного регулювання імпорту продукції: „стартовий період”; „крок до вільної торгівлі” або „передчасність лібералізації”; „стоп імпорту”; „шлях до СОТ” із вперше запропонованим поділом на підетапи: „кроки до Європи” та „напрямок (курс) на євроінтеграцію в оновленій Україні”. Це дозволило виявити як загальні так і специфічні аспекти розвитку імпортних відносин, які покладені в основу формування адаптивно розвиваючої системи механізму державного протекціонізму.

3. Оцінка сучасного стану імпорту та тенденцій розвитку експортно-імпортних процесів показала, що на рівні держави при обґрунтуванні механізмів державного регулювання недостатньо враховується потенціал аграрного сектору економіки та рівень насиченості продуктами харчування населення України. По багатьох видах продукції з коефіцієнтом насиченості внутрішнього ринку 0,5-0,7 має місце вивезення продуктів харчування в інші країни. Обсяги імпортової продукції в Україну не перекривають потребу в продуктах харчування на рівні раціональної норми споживання. За нашими розрахунками потреба в імпорті для насичення продовольчого ринку з коефіцієнтом 1,0 становитиме по м'ясу і м'ясопродуктах 2124,6 тис. тонн, молока – 3,4 млн. тонн, яйцях – 1204,5 млн. штук. В дисертаційній роботі визначена потреба в імпорті сільськогосподарської продукції з врахуванням темпів вітчизняного виробництва 2; 4; 6; 10%.

4. Для забезпечення системності та комплексності при формуванні результативного механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції обґрунтовані методологічні підходи в основу яких покладено: особливості розвитку зовнішньоекономічної діяльності (інтернаціоналізація, лібералізація, транснаціоналізація, конкурентоспроможність, інтеграція, ситуаційні процеси); цільова спрямованість державного регулювання імпорту продукції як цілісної системи; організаційно-економічний та правовий механізми, як цілісна збалансована система; класифікаційні ознаки для виділення класифікаційних груп та вдосконалення процедури дослідження від загального до конкретного; „метод імпортного експерименту”; матричне бачення об’єктивної необхідності державного регулювання імпорту продукції; „ефекту перерозподілу надприбутку” та інше.

5. Удосконалено економічні ефекти. Для виявлення короточасного фіскального ефекту залежно від рівня ставок ввізного мита нами запропоновано ефект бумерангу КоФЕ від дії короточасного фіскального ефекту (КоФЕ). Це дозволить в динаміці одержувати інформацію ситуаційного характеру щодо можливого послаблення зовнішньоторговельних відносин, із-за розвитку конфліктності, викликаних розбалансованістю в єдності соціально-економічних інтересів взаємодіючих держав та внаслідок диспаритету цін на імпорту продукцію та продукцію вітчизняного виробництва, наближення обсягів імпорту до критичної межі. На основі одержань своєчасної інформації ситуаційного характеру створюються умови для обґрунтування рішень щодо використання механізмів лібералізму так і державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції адаптованих до ситуаційних змін. Це сприятиме забезпеченню єдності інтересів в системі зовнішньоекономічної діяльності. Для підвищення рівня інформаційного забезпечення системи державного регулювання імпорту зазначеної продукції представлена класифікація „Етапів інформування про факти зростання імпорту” з поділом на підетапи з виділенням організації інформаційного забезпечення технології інформаційних процесів, відповідальних за формування банку інформації.

6. Для визначення обсягів імпорту сільськогосподарської продукції розроблена методика яка покладена в основу обґрунтування кількісних параметрів обсягу імпорту для задоволення потреб населення України. В її основу покладено раціональні норми споживання на душу населення, рівень насиченості внутрішньодержавного продовольчого ринку, можливі темпи приросту власного виробництва.

7. На основі проведених досліджень виявлено, що існуючий організаційно-економічний механізм державного регулювання імпорту процесів своєчасно не адаптується до трансформації в зовнішньому середовищі. Правовий механізм як нормативно-правова база організаційно-економічного механізму упереджувально не адаптований до ситуаційних змін у зовнішньоекономічній діяльності. Представлено основні напрямки формування

організаційно-економічного механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції на збалансованій системі правового забезпечення сприятимуть підвищенню результативності державного регулювання експортно-імпортних процесів. Для посилення дії механізму правового забезпечення державного регулювання ввезення досліджуваної продукції систематизовано комплекс основних законів та законодавчих актів, які в своїй єдності сприятимуть досягненню цільової спрямованості державного регулювання в представлених нами ситуаціях на внутрішньому продовольчому ринку України. Досліджена проектна організаційна структура управління, система тарифів, акцизні збори, ПДВ залежно від цільової спрямованості рішень щодо розвитку імпортних процесів, внутрішнього насичення ринку, кон'юнктури ринку, виникаючих ситуацій у міждержавних відносинах. Підвищенню дії правового механізму регулювання імпорту сільськогосподарської продукції сприятиме запропонована нами технологія формування упереджувальної системи розробки складових названого механізму державного регулювання.

8. Для підвищення результативності координаційно-регулюючих функцій запропоновано створення Державного сільськогосподарського багатофункціонального об'єднаного асоціативу, поклавши на нього виконання функцій: прогнозування, потреби обсягів імпорту продукції, здійснення функціональної координації суб'єктів регулювання імпортних процесів.

9. З майбутнім входженням України в СОТ враховано можливі наслідки як позитивного так і негативного характеру на розвиток аграрної економіки. Це дозволить забезпечити єдність інтересів в системі світового співтовариства. Проведено дослідження оцінки соціальних та економічних наслідків приєднання України до СОТ, виходячи з позицій органів державного управління, інших об'єктів і суб'єктів експортно-імпортного регулювання та автора.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Вакуленко Л.Л. Основні переваги від вступу України до СОТ // Збірник наукових праць Луганського національного аграрного університету – Луганськ: Вид-во ЛНАУ, 2004. – № 34(46). – Серія „Економічні науки” – С. 37-39.

2. Вакуленко Л.Л. Методологічні аспекти регулювання імпорту зерна на ринку продовольства України // Збірник наукових праць Подільської державної аграрно-технічної академії – Кам'янець-Подільський, 2004. – Випуск 12. – Том 2: Економічний факультет. – С. 34-36.

3. Вакуленко Л.Л. Методологічні аспекти державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну // Вісник ХНАУ. Сталий розвиток аграрного сектора економіки – Харків, 2004. – № 3. – Серія „Економіка АПК і природокористування” – С. 60-64.

4. Вакуленко Л.Л. Тенденції розвитку зовнішньоекономічної діяльності АПК України // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – Випуск 195: В 4-х томах. – Т. IV. – С. 909-914.

5. Вакуленко Л.Л. Вплив державних інститутів на зовнішньоекономічну діяльність України // Вісник ХНАУ. Ринкові трансформації та розвиток продуктивних сил аграрного сектора – Харків, 2004. – № 10. – Серія „Економіка АПК і природокористування”. – С. 377-381.

6. Вакуленко Л.Л. Значення СОТ для АПК України // Збірник наукових праць Луганського національного аграрного університету – Луганськ: Вид-во ЛНАУ, 2005. – № 51(74). – Серія „Економічні науки”. – С. 39-41.

7. Вакуленко Л.Л. Об’єктивна необхідність державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету – Кам’янець-Подільський: Вид-во ТОВ „Абетка”, 2005. – Випуск 13. – С. 401-406.

8. Вакуленко Л.Л. Законодавчо-нормативна база державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: Науковий збірник.– Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2006. – Випуск II. – С. 76-79.

Статті в інших виданнях:

1. Вакуленко Л.Л. Роль інформаційної системи в удосконаленні регулювання імпорту операцій в Україні // Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики: Збірник наукових праць – Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2004. – Випуск 4: В 3-х томах. – Том 3: Теорія та методика навчання інформатики. – С. 22-25.

2. Польовий Л., Токарев М., Поєдинок Л., Вакуленко Л. Відтворні функції великої рогатої худоби залежно від їхньої поведінки // Тваринництво України. – 2003. – № 5. – С. 27-28.

Матеріали і тези конференцій:

1. Вакуленко Л.Л. Елементи державного регулювання імпорту аграрної продукції в контексті міжнародних стандартів обліку // Концептуальні підходи до підготовки спеціалістів з обліку та аудиту в сучасних умовах України – Харків: ХІБМ, 2004. – С. 197-200.

2. Вакуленко В.Л., Вакуленко Л.Л. Деякі аспекти вдосконалення законодавчо-правової бази України з регулювання експортно-імпорту операцій // Наукові пошуки молоді на початку ХХІ століття: Матеріали наук. конф. – Біла Церква, 2004. – С. 101-103.

3. Вакуленко Л.Л. Методологічні аспекти зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі України // Матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції „Науковий потенціал світу ‘2004” – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2004. – Том 9: Зовнішньоекономічна діяльність. – Серія: Економіка. – С. 11-12.

4. Вакуленко Л.Л. Значення ЄС для АПК України // Матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції „Науковий потенціал світу ‘2004” – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2004. – Том 24: Економіка АПК. – Серія: Економіка. – С. 10-11.

5. Вакуленко Л.Л. Особливості методів платежу і форм розрахунків за експортно-імпортними операціями // Вісник аграрної науки Причорномор’я – Миколаїв, 2004. – Спеціальний випуск 2 (26). – Том 1. – С. 69-75.

6. Вакуленко Л.Л. Тарифні методи державного регулювання імпорту сільськогосподарських товарів в Україну // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії – Полтава, 2005. – Том 3 (22): Економічні науки. – С. 302-304.

Вакуленко Л.Л. Механізм державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції в Україну. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.07.02 – економіка сільського господарства і АПК. – Національний науковий центр „Інститут аграрної економіки” Української академії аграрних наук, Київ, 2006.

Дисертацію присвячено дослідженню теоретичних, методологічних, практичних питань механізму державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції.

Обґрунтовано напрями організаційно-економічного механізму державного регулювання імпорту як системи збалансованої з розвитком правового механізму.

Запропоновано: створити Державний сільськогосподарський багатофункціональний об’єднаний асоціатив (ДСБОА (або Держбас); „метод імпортного експерименту”; „ефект перерозподілу надприбутку”; „ефект бумерангу КоФЕ”.

Обґрунтовано методики оцінки та підходи до формування державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції як систем.

Ключові слова: імпорт, правові основи державного регулювання економіки, управління економікою, міжнародна економіка в цілому, міжнародні економічні зв’язки, світове господарство, види торгівлі в різних аспектах, організація та управління сільським господарством, Україна.

Вакуленко Л.Л. Механизм государственного регулирования импорта сельскохозяйственной продукции в Украину. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.07.02 – экономика сельского хозяйства и АПК. – Национальный научный центр „Институт аграрной экономики” Украинской академии аграрных наук, Киев, 2006.

Диссертация посвящена исследованию теоретических, методологических, практических вопросов механизма государственного регулирования импорта сельскохозяйственной продукции в Украину.

Обоснована система мер с усовершенствования регулирования импорта сельскохозяйственной продукции которая базируется на основных аспектах теорий международной торговли, теоретических подходах оцененных с использованием логическо-исторического метода с развитием межгосударственных экономических отношений; ситуаций, задач и проблем.

В работе предложено методику оценки конкурентоспособности страны с учетом государственной регуляции импорта и положений модели „цена-золото-потоки” Д.Хьюма.

Обоснована методика оценки государственного регулирования импорта сельскохозяйственной продукции от введения ввозной пошлины и присоединением „эффекта перераспределения сверхприбыли”, что возникает в результате перераспределения сверхприбыли иностранных производителей от увеличения цены после внедрения импортной пошлины страной-импортером в ее государственный бюджет.

Усовершенствовано классификацию основных стадий формирования системы механизма государственного регулирования импорта сельскохозяйственной продукции в направлении выделения четырех этапов с использованием новых названий и впервые предложенным делением на подэтапы, что позволило выявить как общие, так и специфические аспекты развития импортных отношений и адекватные им механизмы государственного регулирования импорта сельскохозяйственной продукции; базируется на существующие этапы развития внешнеэкономической деятельности, исследуемые учеными.

В диссертационной работе предложено создать Государственный сельскохозяйственный многофункциональный объединенный асоциатив который соединил бы в себе всех участников процесса организации кооперативов существующие в Украине, представлял бы внутренний рынок нашего государства на внешнем аграрном рынке, определял бы необходимость импорта, играл бы роль интегратора для усовершенствования государственного регулирования импорта сельскохозяйственной продукции в Украину.

В диссертации обоснован „эффект бумеранга КоФЕ” как обратная реакция иностранных стран в результате снижения уровня ставок импортной пошлины на сельскохозяйственную продукцию.

Представлен „метод импортного эксперимента”, как исследование конкретного явления – импорта, со всеми его составляющими, применением разработок в сочетании с экономическим исследованием, что ориентируется на существующий в теории специальный „метод социально-экономического эксперимента”, и „метод внешнеэкономического эксперимента”.

Обоснованы необходимость регулирования государством импорта, направления организационно-экономического механизма импорта как системы сбалансированной с развитием правового механизма.

Предложено основные направления формирования организационно-экономического механизма импорта продукции сельского хозяйства на сбалансированной системе правового обеспечения, будут оказывать содействие повышению результативности государственного регулирования экспортно-импортных процессов.

Представлены методики оценки и подходы к формированию государственного регулирования импорта сельскохозяйственной продукции как систем со всеми их составляющими.

В диссертационной работе рассмотрены основные направления ВТО относительно АПК и правовая база для окончания процедуры завершения вступления в нее Украины.

Дана оценка позитивным и негативным сторонам от вступления АПК в ВТО, выявлено преимущества и риски, проведено исследование с позиций государства и автора.

Разработано методологические подходы к адаптации организационно-экономического и правового механизмов государственного регулирования импорта к условиям вступления в ВТО.

Предложено методологические подходы к формированию гибкой системы механизмов либерализации и государственного регулирования экспортно-импортных операций АПК.

Основные результаты исследования были апробированы на международных, всеукраинских научно-практических конференциях, внедрены в работе Министерства аграрной политики Украины, кафедры менеджмента имени профессора Й.С.Завадского Национального аграрного университета. Апробация и внедрение результатов диссертационной работы свидетельствуют о достоверности и практической значимости проведенного исследования.

Ключевые слова: импорт, правовые основы государственного регулирования экономики, управление экономикой, международная экономика в целом, международные экономические связи, мировое хозяйство, виды торговли в разных аспектах, организация и управление сельским хозяйством, Украина.

Vakulenko L.L. The mechanism of state regulation of agricultural products import to Ukraine. – Manuscript.

The dissertation to obtain a scientific degree of the candidate of economic sciences in speciality 08.07.02 – agrarian economy and AIC. – National scientific centre “Institute of agrarian economics” Ukrainian academy of agrarian sciences, Kyiv, 2006.

The dissertation deals with the research of theoretical, methodological and practical problems of the mechanism of state regulation of agricultural products import to Ukraine.

The necessity of import regulation by the state is proved. The directions of organizational and economic mechanism of state import regulation as a system balanced with legal mechanism development have been proved.

It is offered: to create State agricultural multifunctional incorporated association (DSBOA (or Derzhbas); “method of the import experiment”; “effect of superprofit redistribution” ; “effect of boomerang of CoFE”.

The methods of estimation and approaches formation of state regulation of agricultural products import as systems with all their components are proved for.

Keywords: import, legal acts of the state regulation of economy, economy management, international economy as a whole, international economic relations, world economy, types of trade in different aspects, agriculture organization and management, Ukraine.

Підп. до друку 06.09.2006. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.

Ум. друк. арк. 0,9. Обл.- вид. арк. 0,9. Тираж 100 пр. Зам. 103.

Видання та друк – Національний науковий центр “Інститут аграрної економіки”
03127, м. Київ-127, вул. Героїв оборони, 10.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2065 від 18.01.2005 р.